

Die Stadt Chemnitz

Chemnitz (von 1953 bis 1990 Karl-Marx-Stadt), ist eine Stadt im Westen des Freistaates Sachsen. Sie befindet sich im Erzgebirgsbecken, am Nordrand des Erzgebirges. Mit etwa 245000 Einwohnern ist sie nach Leipzig und Dresden die drittgrößte Stadt sowie eines der sechs Oberzentren des Bundeslandes. Chemnitz hat den Status einer kreisfreien Stadt und ist Sitz des gleichnamigen Regierungsbezirks.

Der Name „Chemnitz“ leitet sich vom Fluss gleichen Namens her, der die Stadt durchfließt. Dessen Name wiederum geht auf die slawische Bezeichnung Kamjenica zurück.

Im Jahre 1143 erstmals urkundlich erwähnt, entwickelte sich die Stadt in der Zeit der Industrialisierung zu einer der wichtigsten Industriestädte Deutschlands. Die Einwohnerzahl der Stadt Chemnitz überschritt Anfang 1883 die Grenze von 100.000. Zwischen 1953 und 1990 hieß Chemnitz Karl-Marx-Stadt. Heute bildet die im Strukturwandel begriffene Stadt neben Zwickau einen Kern der „Wirtschaftsregion Chemnitz-Zwickau“ und ist Bestandteil der „Metropolregion Sachsendreieck“.

1. Geographie

Chemnitz liegt in der kühl-gemäßigten Klimazone, jedoch ist ein Übergang zum Kontinentalklima spürbar.

Die Stadt baut auf der Fläche 220,85 Km² ab. Die Tiefster Punkt ist 267 m.ü.M. und höchster Punkt ist in 523 m.ü.M.. Die Stadt ist nach 39 Stadtteilen geteilt.

Chemnitz (od roku 1953 až 1990 Město Karla Marxe), je město v západním svobodném státu Sasko. Nachází se v kotlině Krušných hor, v severní části Krušných hor. S přibližně 245.000 obyvateli je po Lipsku a Drážďanech třetí největší město, jakožto i šesté hlavní centrum spolkové republiky. Chemnitz má status okresního města a je místem stejnojmenného vládního okresu.

Jméno Chemnitz dostalo od řeky stejného jména, která městem protéká. Její jméno zase pochází ze slovanského názvu Kamenice.

V roce 1143 prvně zaznamenaná zmínka, rozvíjející se město patřilo v době industrializace k důležitým průmyslovým městům Německa. Počet obyvatel města Chemnitz překročil počátkem roku 1883 hranici 100.000. Mezi léty 1953 a 1990 se Chemnitz jmenoval Město Karla Marxe. Dnes tvoří ve strukturální změně koncepci města spolu se Zwickau jádro „Ekonomického regionu Chemnitz-Zwickau“ a je součástí „Metropolitního regionu Saský trojúhelník“.

1. Geografie

Chemnitz leží v mírně studené klimatické oblasti, avšak je cítit přechod k vnitrozemskému podnebí.

Město se rozkládá na rozloze 220,85 km². Nejnižší bod je 267 metrů nad mořem a nejvyšší bod v 523 metrech nad mořem. Město je rozděleno do 39 městských částí. Chemnitz in „Karl-Marx-Stadt“, zu Ehren von Karl Marx, ebenfalls in Bezirk Karl-Marx-Stadt umbenannt wurde.

2. Geschichte

Im Jahre 1136 wurde bei Chemnitz durch König Lothar III. das Benediktinerkloster St. Marien gegründet, das 1143 das Marktrecht erhielt. In einiger Entfernung des Klosters wurde vermutlich nach 1170 durch den König in der Nähe einer Furt durch den Fluss Chemnitz eine Siedlung gegründet, die schon bald darauf in die Aue verlegt wurde. Bis 1308 war Chemnitz freie Reichsstadt. Schon im Mittelalter war es ein Wirtschaftszentrum, insbesondere durch das im 14. Jahrhundert erhaltene Bleichprivileg.

Seit Ende des 18. Jahrhunderts wurde Chemnitz ein Standort der Industrie mit sehr großer Wirtschaftskraft, ab 1800 wurde die Spinnerei maschinell betrieben. Daraufhin wuchs er rasch an, man bezeichnete ihn als „Sächsisches Manchester“. Chemnitz wurde eine der bedeutendsten Industriestädte Deutschlands.

Chemnitz wurde schon früh Sitz eines Verwaltungsbezirks innerhalb der Kreishauptmannschaft Zwickau des Staates Sachsen. Im Jahre 1874 schied die Stadt aus der Amtshauptmannschaft Chemnitz aus und wurde eine „exemte Stadt“, welche man später als kreisfreie Stadt bezeichnete. Sie blieb aber weiterhin Sitz der Amtshauptmannschaft, aus welcher 1952 der Landkreis Chemnitz hervorging. Am Ende des Zweiten Weltkriegs wurde Chemnitz stark zerstört, vor allem bei den Bombardierungen am 5. März 1945 durch britische und amerikanische Einheiten. Nach Auflösung der Länder in der DDR im Jahre 1952 wurde Chemnitz Sitz eines Bezirks, der infolge der am 10. Mai 1953 auf Beschluss der DDR-Regierung erfolgten Umbenennung der Stadt

2. Historie

Roku 1136 byl v Chemnitzu pomocí krále Lothara III. založen Benediktýnský klášter Svaté Marie, roku 1143 obdrželo tržišné právo. Nedaleko od kláštera byla pravděpodobně roku 1170 pomocí krále, v blízkosti brodu přes řeku Chemnitz, založena osada, která již brzy na to zaplnila louky. Od roku 1308 byl Chemnitz volné říšské město. Již ve středověku bylo hospodářským centrem, zejména poté co ve 14. století obdrželo bělicí právo.

Od konce 18. století byl Chemnitz místem průmyslu s velmi velkou obchodní mocí, od roku 1800 bylo předení strojově urychlováno. Poté rychle vzrůstal trh s látkou, lidé jí nazvali jako „Saský maňestr“. Chemnitz se stal významným průmyslovým městem Německa.

Chemnitz se stal již brzy správním obvodem uvnitř hlavního obvodu Zwickau, státu Sasko. Roku 1874 se město odloučilo od hlavního obvodu Chemnitz a stalo se „vzorovým městem“, které později nazvali jako svobodné město. Nadále však zůstalo místem hlavních úřadů, z kterého roku 1952 vznikl okres Chemnitz. Na konci druhé světové války byl Chemnitz silně poškozen, především bombardováním 5. května 1945 prostřednictvím britských a amerických jednotek. Po zániku země se stal Chemnitz roku 1952 okresem v DDR, které se rozhodnutím vlády DDR 10. května 1953 přejmenovalo z města Chemnitz na Město Karla Marxe, k počtě Karla Marxe, a rovněž okres byl přejmenován na Město Karla Marxe.

Im Vorfeld des Beitritts Sachsens zur Bundesrepublik Deutschland wurde am 23. April 1990 eine Volksabstimmung über den künftigen Namen der Stadt abgehalten. Dabei stimmten 76 % der Bürger für den alten Namen „Chemnitz“. Die offizielle Rückbenennung erfolgte am 1. Juni 1990, also noch vor dem formellen Beitritt der DDR zur Bundesrepublik Deutschland.

Mitte der 1990er Jahre begann die Bebauung der innerstädtischen Bauflächen um das Rathaus zu einem neuen Stadtkern, welche noch nicht abgeschlossen ist. Zu dieser Bildung einer neuen Mitte wurde vor allem Einzelhandelsfläche im Bereich des Marktes angesiedelt.

3. Demografie

Im Jahre 1883 wurde Chemnitz mit über 100.000 Einwohnern die 15. Großstadt Deutschlands. Ihren Bevölkerungshöchststand hatte die Stadt 1930 mit einer Einwohnerzahl von über 360.000. Chemnitz ist seit der Wende 1989 von einem starken Bevölkerungsrückgang betroffen. So verlor die Stadt seit 1990 mehr als 20 Prozent ihrer Einwohner. Die Einwohnerzahl der Stadt fiel im Dezember 2003 unter die Grenze von 250.000. Prognosen der Stadt Chemnitz aus dem Juli 2007 ergaben, dass sich die Einwohnerzahl der Stadt Chemnitz beim derzeitigen Gebietsstand von 220,86 km² Stadtfläche bis zum Jahre 2020 zwischen 225.800 und 232.600 Einwohnern einpendeln wird. Im Ergebnis werden die Bevölkerung Chemnitz alt.

Před připojením Saska ke Spolkové republice Německo proběhlo 23. dubna 1990 referendum o příštím jménu města. Při něm hlasovalo 76% obyvatel pro starý název „Chemnitz“. Oficiální znovu přejmenování následovalo k 1. červnu 1990, tedy ještě před formálním připojením DDR ke Spolkové republice Německo.

S příchodem devadesátých let 20. století začala výstavba centra města kolem radnice k novému centru města, které ještě není dokončeno. V této části nového centra se především usídlil maloobchodní trh.

3. Demografie

Roku 1883 se stal Chemnitz s více jak 100.000 obyvateli 15. největším městem Německa. Největší počet obyvatel mělo město roku 1930 s počtem přesahující 360.000 obyvatel. Chemnitz postihl zvrát roku 1989 silným poklesem počtu obyvatel. Tak město ztratilo od roku 1990 více jak 20 procent svého obyvatelstva. Počet obyvatel města padl v prosinci 2003 pod hranici 250.000. Prognózy z července 2007 ukázaly, že se počet obyvatel města Chemnitz bude pohybovat, při nynější rozloze území ve výši 220,86 km² městské plochy, k roku 2020 mezi 225.800 až 232.600 obyvatel. Ve výsledku obyvatelstvo Chemnitzu stárne.

4. Wappen, Flagge und Dienstsiegel

Das „Große Wappen“ der Stadt Chemnitz zeigt im gespaltenen Schild rechts in Gold zwei blaue Pfähle, links in Gold einen schwarzen, rot bewehrten Löwen. Als „Kleines Wappen“ wird nur der Schild verwendet. Das Dienstsiegel zeigt das „Kleine Wappen“ der Stadt mit der Umschrift „Stadt Chemnitz“.

Die Pfähle stehen für die Mark Landsberg (Landsberger Pfähle), der Löwe für die Markgrafschaft Meißen. Beide Wappensymbole sind bereits seit dem 15. Jahrhundert in den Siegeln der Stadt nachweisbar. Seit dem 18. Jahrhundert werden beide Wappensymbole in gespaltenem Schild dargestellt.

Als Flagge führt die Stadt Chemnitz die Farben Blau (oben) und Gold (unten). Diese Stadtfarben, statt Gold häufig Gelb, finden oftmals auch bei stadteigenen Unternehmen Verwendung.

5. Wirtschaft

5.1 Kennzahlen

Chemnitz stellt eines der beiden Oberzentren des Ballungsraums Chemnitz-Zwickau dar, welcher zu den bedeutendsten Wirtschaftsräumen der neuen Bundesländer gezählt wird. Das Bruttoinlandsprodukt betrug im Jahr 2004 rund 6,3 Milliarden Euro. Das entspricht etwa 25.100 Euro pro Einwohner bzw. 43.100 Euro je Erwerbstätigen. Die lokale und regionale Wirtschaftsstruktur ist vorrangig durch die Schwerindustrie mit den Branchen Fahrzeugbau, Maschinenbau und Metallverarbeitung geprägt.

4. Erb, vlajka a pečeť

„Velký erb“ města Chemnitz zobrazuje v rozpůleném štítu vpravo na zlatém podkladu dva modré pruhy, vlevo na zlatém podkladu černého lva s červeným jazykem. Jako „malý erb“ se použil jen štít. Pečeť vyobrazuje „malý erb“ města s nápisem „město Chemnitz“.

Kůly stojí na hranici Lansbergu (Landsbergské kůly), Lev na markrabství Meißen. Oba znaky erbu jsou již od 15. století prokazatelně v pečeti města. Od 18. století byly oba znaky erbu zobrazovány v rozděleném štítu.

Jako vlajku vede město Chemnitz barvu modrou (nahore) a zlatou (dole). Tyto městské barvy, namísto zlaté často žlutou, nacházíme častokrát použitou také na městských akcích.

5. Ekonomika

5.1 Charakteristika

Chemnitz představuje vrchní centrum častého vzniku dopravních zácep Chemnitz-Zwickau, které je počítáno k nejvýraznějším ekonomickým centřům nové spolkové země. Hrubý domácí produkt činil v roce 2004 okolo 6.3 miliardy Euro. To odpovídá přibližně 25.100 Euro na obyvatele, případně 43.100 Euro na každého pracujícího. Lokální a regionální struktura ekonomiky je ovlivněna především skrz těžký průmysl s aplikací výroby vozidel, výroby strojů a kovozpracujícím průmyslem.

Die Stadt gehörte in den vergangenen Jahren zu den zehn wachstumsstärksten in Deutschland

Die Arbeitslosenquote in Chemnitz lag im Juni 2007 bei 13,8%. In Chemnitz arbeiten rund 100.000 sozialversicherungspflichtige Beschäftigte. 16,3 Prozent der Beschäftigten in Chemnitz waren im Jahr 2005 hochqualifizierte Arbeitskräfte mit Hochschul- oder Fachhochschulabschluss; ein Wert mehr als doppelt so hoch wie der Bundesdurchschnitt.

5.2 Stadtentwicklung

Nach den Zerstörungen im Zweiten Weltkrieg und der Umbenennung in Karl-Marx-Stadt wurde für die Stadt sehr ambitioniert versucht, ein Stadtzentrum zu errichten, das die klassischen Auffassungen vom Städtebau einer sozialistischen Stadt symbolisieren sollte. Dabei wurden die bisherigen Stadtgrundrisse in der Innenstadt zu Gunsten eines neu zu schaffenden Straßennetzes verworfen. Die Pläne wurden allerdings auf Grund des Mangels an Finanzen und eines Prioritätenwechsels zugunsten der Wohnraumschaffung nie komplett verwirklicht. In den 60er- und 70er-Jahren kam es zum großflächigen Aufbau von Wohngebieten in industrieller Plattenbauweise im Zentrum als auch in peripheren Lagen. Dagegen wurde die Altbausubstanz der Gründerzeit, welche vor allem in Kaßberg, Sonnenberg und Schloßchemnitz zu finden ist, wohl aus finanziellen als auch ideologischen Gründen vernachlässigt, worauf hin diese zunehmend verfiel. Mit der Wiedervereinigung Deutschlands stand die Stadt Chemnitz vor mehreren schwierigen Aufgaben.

Město patří v uplynulých letech k deseti nejsilněji rostoucím v Německu.

Podíl nezaměstnanosti v Chemnitzu byl v červnu 2007 na 13,8%. V Chemnitzu pracuje okolo 100.000 pracovníků s povinným sociálním pojištěním. 16,3 procent pracovníků v Chemnitzu bylo roku 2005 vysoce kvalifikované pracovní síly s vysokoškolsní nebo vysokoodbornou kvalifikací; hodnota větší než dvojnásobná než je spolkový průměr.

5.2 Vývoj města

Po zničení v druhé světové válce a přejmenováním na Město Karla Marxe se stalo pro město velmi ambiciózním, vybudovalo se městské centrum tak, aby klasické pojetí stavby města symbolizovalo socialistické město. Při tom byly dosavadní rysy města v centru k milosti zamítnuty nové tvůrčí sítě ulic. Plány ovšem nebyly nikdy z důvodu nedostatku financí a změn priorit ve prospěch tvorby obytných prostor kompletně realizovány. V 60. a 70. letech došlo k velkoplošné výstavbě sídlišť průmyslových panelových konstrukcí v centru, jakožto také v krajních polohách. Naproti tomu zde byl starý stavební fond grunderského období, který se uplatnil především v Kaßbergu, Sonnenbergu a Schloßchemnitzu, sice zanedbán financováním jakožto také ideologický základ, načež zanikl. S opětovným sjednocením Německa se město Chemnitz postavilo před více obtížných úkolů.

Die Einwohnerzahlen, vor allem in den früher begehrten Plattenbaugebieten, gingen durch Abwanderung in die alten Bundesländer sowie in das Umland stark zurück; und noch immer hatte Chemnitz keine klassische Innenstadt, welche aber immer stärker zur politischen Forderung wurde. Diese Situation verschärfte sich mit der Errichtung großer Einkaufszentrum in der Stadtperipherie zu Beginn der 1990er-Jahre.

Damit handelte es sich um die einzige deutsche Großstadt, für die, ähnlich dem Wiederaufbau der direkten Nachkriegsjahre, erst seit 1990 ein Stadtzentrum geplant und realisiert werden musste, welches sich den Grundsätzen der „Europäischen Stadt“ verpflichtet fühlt. Planungen zur Wiedergewinnung einer verdichteten Innenstadt rund um das historische Rathaus führten 1991 zu einem städtebaulichen Wettbewerb. Dieser wurde seitens der Stadt international ausgeschrieben und mit Hilfe der Partnerstadt Düsseldorf durchgeführt. In seinen Dimensionen ist das bis dahin im Wesentlichen als Freifläche brachliegende Gelände an der Stelle der ehemaligen Innenstadt nur mit dem Bauvorhaben „Potsdamer Platz“ in Berlin vergleichbar. Zahlreiche international renommierte Architekten wie Hans Kollhoff und Helmut Jahn prägten so das Bild der neuen Innenstadt. Die Bebauung verzögerte sich jedoch und war rund um den historischen Neumarkt erst 2003 mit der Eröffnung des Modekaufhauses Peek&Cloppenburg vollendet. Nach wie vor sind zwei Baufelder des zur Bebauung vorgesehenen Chemnitzer Zentrums noch nicht bebaut.

Des Weiteren wurden zahlreiche Gründerzeit- und Jugendstilbauten in verschiedenen Stadtteilen größtenteils durch private Initiative saniert, weswegen Stadtteile wie Kaßberg, Schloßchemnitz,

Počet obyvatel, především dříve, vyžadoval panelové stavby, které začali kvůli odstěhováním do starých spolkových zemí, jakožto i v zájmových územích města silně nevyhovovat, a ještě k tomu stále Chemnitz neměl klasické centrum města, které ale pořád silněji bylo nutné z politického požadavku předělat. Tato situace vyústila ve výstavbu velkého nákupního centra v městské periferii začátkem 90. let 20. století.

Tím se jednalo o jediné německé město, pro které, podobné rekonstrukce přímo poválečných let, prvně od roku 1990, muselo být naplánováno a realizováno, aby se zavázalo ctít principy „Evropského města“. Plánování regenerace zhoustlého městského centra okolo historické radnice vedlo roku 1991 k urbanistické konkurenční soutěži. Tu vypsal o z mezinárodní strany město a provedlo s pomocí partnerského města Düsseldorf. Ve svém rozměru je to až v podstatě volná plocha ležící ladem na místě dřívějšího centra města, jen stavebním projektem srovnatelným s „poštovním místem“ v Berlíně. Početní mezinárodní renomovaní architekti jako Hans Kollhoff a Helmut Jahn tak ovlivnili obraz nového městského centra. Avšak zástavba se zpozdila a byla dokončena okolo historického Nového tržiště prvně roku 2003 s otevřením módního obchodu Peek&Cloppenburg. Poté jsou tu ještě plánovány dvě nezastavěná staveniště výstavby v centru Chemnitzu.

Další byly z větší části opraveny početné grunderské a secesní stavby v různých městských částech skrz soukromou iniciativu, pročež městské části jako Kaßberg, Schloßchemnitz,

ihre Einwohnerzahlen seit rund 15 Jahren stabil halten konnten. Die Nachfrage nach Wohnungen in solchen Stadtteilen ist trotz höheren Preisniveaus vor allem in der jüngeren und arbeitsfähigen Bevölkerung sehr stark.

6. Verkehr

Chemnitz wird von zwei Autobahnen durchzogen. Durch das nordwestliche Stadtgebiet führt als Ost-West-Achse die A4 Erfurt – Dresden, welche am Kreuz Chemnitz auf die von Hof über die westlich gelegener Stadtteile kommende A72 trifft. Die Weiterführung der A72 nach Leipzig befindet sich in Bau und ist bisher über eine Länge von ca. 11 km bis zur Anschlussstelle Niederfrohna freigegeben. Im Chemnitzer Stadtgebiet gibt es acht Anschlussstellen zu den beiden Autobahnen.

Die geplante Bundesautobahn A74 zwischen Chemnitz und Komotau über Zschopau, Marienberg und Hirtstein wurde bereits im Planungsstadium zurückgesetzt. Ein vierstreifiges Teilstück der B174 zwischen Stadtgrenze Chemnitz und Zschopau lässt die ehemals geplante A74 gut erahnen.

6.1 Bundesstraßen

Sämtliche Bundesstraßen bilden den südöstlichen Teil des sogenannten Cityrings, welcher das Stadtzentrum vollständig umschließt. Um die Innenstadt vom ortsfremden Durchgangsverkehr zu entlasten, soll der bereits vorhandene Cityring, durch einen vorgelagerten und in Teilen bereits existierenden Innenstadtring ergänzt werden. Zudem wird mit der Erweiterung des Südrings in nordöstlicher bzw. nordwestlicher Richtung, dieser in seiner Bedeutung gestärkt, so dass in Zukunft der

jejichž počet obyvatel zůstal od 15. století stejný. Poptávka po bydlení v jiných městských částech je i přes vyšší cenovou úroveň především u mladšího a pracujícího obyvatelstva velmi silný.

6. Doprava

Chemnitz je protkán dvěma dálnicemi. Skrz severozápadní oblast města vede východo-západní osa A4 Erfurt-Drážďany, v kříži Chemnitzu, na kterou z nádvoří přes západně položenou část města bude napojena budoucí A72. Pokračování A72 do Lipska je ve výstavbě a je dosud přes délku 11 km uvolněna k místu připojení Niederfrohna. V chemnitzském správním území města je osm přípojných míst k oběma dálnicím.

Plánovaná spolková dálnice A74 mezi Chemnitzem a Chomutovem přes Zschopau, Marienberg a Hirtstein bude již uvolněna v plánovacím stádiu. Čtyřproudová B174 mezi hranicemi měst Chemnitz a Zschopau dobře nahradila kdysi plánovanou A74.

6.1 Spolkové silnice

Veškeré spolkové silnice jihovýchodní části tvoří takzvaný Cityrings (městský okruh), který plně obklopuje centrum města. Aby se centrum města zbavilo tranzitního provozu, má být již existující Cityring, doplněn pomocí předsunutého a již z části existujícího okruhu středu města. Mimo to je s rozšířením jižního okruhu do severovýchodního, respektive severozápadního směru, tímto ve svém významu posílen, takže v budoucnu bude

Transitverkehr aus Richtung Erzgebirge über diese Verbindung zu der im Norden befindliche Autobahn A4 geführt werden kann. Eine indirekte Verbindung mit der westlich der Stadt liegenden A72 ist bereits vorhanden.

Die Idee von zwei Stadtringen um das historische Zentrum wurde bereits im frühen 20. Jahrhundert geboren. Bis heute konnte keiner der beiden Ringe komplett verwirklicht werden. Es existiert jedoch bereits ein Teilstück des so genannten Innenstadtrings im Bereich zwischen Zschopauer- und Zwickauer Straße, sowie ein größerer Teil des äußeren Stadtringes, dem Südring weiter stadtauswärts.

6.2 Eisenbahn

Seit der Fertigstellung der Chemnitz-Riesaer Eisenbahn 1852 ist die Stadt über Riesa mit der Eisenbahn an die beiden anderen sächsischen Großstädte Leipzig und Dresden angeschlossen. 1858 folgte die Erweiterung der Bahnstrecke nach Zwickau, hinzu kamen in der Folgezeit weitere Bahnstrecken nach Annaberg 1866, nach Dresden und Hainichen 1869, nach Leipzig und Limbach 1872, usw. 1903 folgte die für den Güterbahnverkehr bestimmte Güterumgehungsbahn nach Grüna. Die Strecke nach Leipzig wurde in den vergangenen Jahren für eine Geschwindigkeit von 160 km/h ausgebaut. Gemessen an seiner Stadtgröße ist Chemnitz jedoch sehr schlecht an nationale Bahnverbindungen angebunden. Seit Dezember 2006 gehört Chemnitz zu den größten deutschen Städten ohne Fernverkehr der Deutschen Bahn. Direktverbindungen zu anderen Großstädten gibt es lediglich mit Dresden, Leipzig, Nürnberg, Gera, Jena, Erfurt, Göttingen und Berlin.

tranzitní doprava ze směru Krušných hor přes tento spoj vedena k severu na dálnici A4. Nepřímé spojení se západními městy ležícími na A72 již existuje.

Představa o dvou městských okruzích kolem historického centra pochází již z počátku 20. století. Až do teď nebylo možné oba okruhy dokončit. Avšak existuje již část takto uvedeného okruhu centra města v oblasti mezi ulicemi Šopská a Zwickauer, jakožto i větší část mimo městské okruhy, jakožto jižní okruh vedoucí z města.

6.2 Železnice

Od dokončení železnice Chemnitz-Riesaer roku 1852 je město přes Riesa železničně spojeno na obě ostatní saská velkoměsta Lipsko a Drážďany. Roku 1858 následovalo rozšíření železniční tratě do Zwickau, k tomu v budoucnu přišla další železniční trať do Annabergu 1866, poté Drážďany a Hainichen 1869, potom Leipzig a Limbach 1872, atd. Roku 1903 následovala nákladní doprava určená nákladní železniční dopravě do Grüna. Dráha do Lipska byla v předchozích letech přestavěna pro rychlosti vyšší než 160 km/h. Porovnáním na svou velikost města je Chemnitz však velmi špatně napojen na národní železniční spojení. Od prosince 2006 patří Chemnitz k velkým německým městům bez dálkové dopravy po německé železnici. Přímé spojení k jiným velkoměstům je pouze s Drážďany, Lipskem, Norimberkem, Gerou, Jenou, Erfurtem, Göttingenem a Berlínem.

Seit Mitte der 1990er Jahre gibt es durch diese Umstände Diskussionen in der Stadt, welche die politisch Verantwortlichen auffordern, sich um eine Verbesserung der Anbindung zu bemühen. Diesen negativen Umstand wollte die Deutsche Bahn mit dem am 11. Dezember 2005 in Betrieb gesetzten Chemnitz-Leipzig-Express (CLEX) und der Kampagne „Start-Ziel-Sieg: 59 Minuten von Chemnitz nach Leipzig“ beheben, jedoch ist die Bahnstrecke teilweise eingleisig und zudem unelektrifiziert.

6.3 Öffentlicher Nahverkehr

Den innenstädtischen öffentlichen Personennahverkehr bedienen fünf Straßenbahnlinien, 27 Stadtbuslinien der Chemnitzer Verkehrs-Aktiengesellschaft (CVAG) und 27 Regionalbuslinien. Des Weiteren führt eine Stadtbahnlinie vom Stadtzentrum nach Stollberg, dabei befahren die Niederflurfahrzeuge sowohl das Straßenbahn. Die Stadt Chemnitz ist in den Verkehrsverbund Mittelsachsen (VMS) eingebunden. Alle öffentlichen Verkehrsmittel können daher zu einheitlichen Tarifen des VMS benutzt werden.

Das Streckennetz der Straßenbahn ist verhältnismäßig klein und bedient hauptsächlich Stadtteile im südlichen Stadtgebiet. Ab 2010 soll das Straßenbahnnetz auch im Hinblick auf eine Stadtbahnverbindung nach Limbach-Oberfrohna in Richtung Norden erweitert werden. Die fünf Straßenbahnlinien tragen einstellige Liniennummern, dagegen die Stadtbusse wie die Nachtbusse die zweistellige Kennnummern.

Od poloviny 19. let 20. století se nad těmito okolnostmi vede diskuze, jak vyzvat politicky odpovědné, aby se snažili o zlepšení spojení. Tuto negativní skutečnost chtěla Německá železnice odčinit 11. prosince 2005 uvedením expresní linky Chemnitz-Lipisko (CLEX) a kampaní „start-cíl-vítězství: 59 minut z Chemnitzu do Lipska“, ale železniční trať je částečně jednokolejná a k tomu neelektrifikována.

6.3 Hromadná městská doprava

Středoměstskou hromadnou dopravu obsluhuje pět tramvajových linek, 27 linek městských autobusů chemnitzské dopravně-akciové společnosti (CVAG) a 27 regionálních autobusových linek. Kromě toho vede linka městské dráhy od centra města do Stollbergu, přičemž jezdí nízkopodlažní vozidla jako tramvaj. Město Chemnitz je zapojeno v dopravním svazu Středosaska (VMS). Všichni proto mohou používat ve veřejných dopravních prostředcích jednotných tarifů VMS.

Síť tratí tramvají je poměrně malý a slouží hlavně městské čtvrti v jižním správním území města. Do roku 2010 se má tramvajová síť rozšířit vzhledem ke spoji městské dráhy do Limbach- Oberfrohna v severním směru. Pět tramvajových linek nese jednomístnou číselnou linii, naproti tomu mají noční autobusy dvojmístné identifikační číslo.

6.4 Flugverkehr

Südlich von Chemnitz befindet sich der Flugplatz Chemnitz-Jahnsdorf. Dieser Verkehrslandeplatz wird zur Zeit ausgebaut. In der Endausbaustufe wird er über eine 1400 m lange und 20 m breite Start- und Landebahn verfügen (Oberbau: Asphalt). Des Weiteren verfügt er dann über ein Terminal mit aufgesetztem Tower, einer Tankstelle sowie einem Hangar. Auch neu ist die Befeuerung der Start- und Landebahn und der Rollwege inklusive Anflugblitz und PAPI.

7. Medien

7.1 Presse

Im Regierungsbezirk Chemnitz erscheint als Tageszeitung die „Freie Presse“. Des Weiteren erscheint in der Stadt die Chemnitzer Morgenpost von Gruner + Jahr als Lokalausgabe der Morgenpost Sachsen. Sie gibt es mit einer eigenen Ausgabe auch am Sonntag. Die monatlich erscheinenden Stadtmagazine „371“ und „Stadtstreicher“ enthalten einen Veranstaltungsplaner für Chemnitz, Zwickau und deren Großraum. Weiterhin werden in Chemnitz noch mittwochs die kostenlosen Anzeigenblätter „Wochenspiegel“ und „Blick“ und samstags der „Blitzpunkt“ verteilt. Das Anzeigenblatt „Blick“ erscheint zudem sonntags als „Sonntagsblick“.

7.2 Rundfunk

Seit dem 23. Mai 1993 ist der Radiosender CHEMNITZ 102.1 terrestrisch über die namensgebende Frequenz 102,1 MHz in der Region Chemnitz zu empfangen. Katarina Witt, Michael Ballack und Lars Riedel und weitere Weltrekordhalter.

6.4 Letecká doprava

Jižně od Chemnitzu se nalézá letiště Chemnitz – Jahnsdorf. Právě nyní je stavěna dopravní přistávací dráha. V konečné úpravě bude dráha disponovat přes 1400m dlouhou a 20m širokou startovní a přistávací plochou (svrchní část: Asphalt). Kromě toho bude potom disponovat terminálem s nasazenou věží, jednou čerpací stanicí stejně tak i hangárem. Také nová budou světelná návěstidla startovní a přistávací plochy a rolovací cesty včetně příletového blesku a PAPI.

7. Média

7.1 Tisk

Ve vládním okrese Chemnitz vychází jako denní noviny „Volné noviny“. Kromě toho vychází ve městě Chemnitzská ranní pošta od Grunera + Rok jako lokální vydání Ranní pošty Sasko. Ona vychází s vlastním nákladem také v neděli. Měsíčně se objeví městský magazín „371“ a „Stadtstreicher“ obsahující organizace pro Chemnitz, Zwickau a jejich velkou oblast. Dále jsou do Chemnitzu ještě ve středu rozváženy bezplatně věstníky „Wochenspiegel“ a „Blick“ a v sobotu „Blitzpunkt“. Věstník „Blick“ vychází mimo to pravidelně v neděli jako „Sonntagsblick“.

7.2 Rozhlas

Od 23. května 1993 je radiová stanice CHEMNITZ 102.1 přijímána terestriálně přes jmenovanou frekvenci 102,1 MHz v oblasti Chemnitz.

7.3 Filme

Karl-Marx-Stadt war Handlungs-, jedoch kein Drehort im James-Bond-Film Octopussy aus dem Jahre 1983.

Daneben existieren mehrere Filme mit Chemnitz als Drehort, so „Bilderbuch Deutschland: Chemnitz – Das Tor zum Erzgebirge“, die Erstausstrahlung der 45minütigen Dokumentation in der ARD erfolgte am 27. Juni 2004. Die neunteilige Jugendserie „Die Eisprinzessin“ der ARD von 1991 hatte ebenfalls Chemnitz als Drehort.

8. Bildung und Forschung

8.1 Technische Universität Chemnitz

Die Technische Universität Chemnitz geht zurück auf die 1836 gegründete Königliche Gewerbeschule Chemnitz, die anfangs eine Bildungsstätte der Textilindustrie war. 1882 kam die Elektrotechnik hinzu und nach dem Zweiten Weltkrieg wurde sie als Staatliche Akademie für Technik geführt. Im Jahre 1953 stieg sie zur Hochschule für Maschinenbau auf und 1963 wurde sie eine Technische Hochschule. Schließlich wurde sie 1986 in den Rang einer Technischen Universität erhoben. Die Technische Universität betreut aktuell zwischen 10.000 und 11.000 Studenten.

8.2 Schullandschaft

Die Schullandschaft von Chemnitz umfasst im Schuljahr 2006/07 mehr als 90 Schulen, davon über 40 Grundschulen, 19 Mittelschulen und sieben Gymnasien. Bekannte Schule ist das Sportgymnasium, welches zahlreiche Spitzensportler wie

7.3 Filmy

Město Karla Marxe bylo dějem, nikoliv místem natáčení filmu James Bond – Octopussy z roku 1983.

Vedle toho existuje několik filmů s Chemnitzem jako místem natáčení, tak „Obrázková kniha Německo: Chemnitz – Brána do Krušných hor“, televizní premiéra 45minutového dokumentu ARD byl vysílána 27. června 2004. Devítidílnná série pro mladé „Ledová princezna“ od ARD roku 1991 měla rovněž místo natáčení v Chemnitzu.

8. Vzdělání a výzkum

8.1 Technická univerzita Chemnitz

Technická univerzita Chemnitz byla založena roku 1836 jakožto Královská průmyslová škola Chemnitz, která byla zpočátku vzdělávacím ústavem textilního průmyslu. Roku 1882 přišla k tomu elektrotechnika a po druhé světové válce byla vedena jako státní akademie pro techniku. V roce 1953 se přidala k vysoké škole pro strojírenství a roku 1963 se z ní stala Technická univerzita. Technická univerzita má aktuálně 10.000-11.000 studentů.

8.2 Školní prostředí

Školní prostředí města Chemnitz zahrnuje ve školním roce 2006/2007 více než 90 škol, z toho přes 40 základních škol, 19 středních škol a sedm gymnázií. Známá škola je Sportovní gymnázium, které má početné špičkové sportovce jako jsou Katarina Witt, Michael Ballack a Lars Riedel a další světové rekordmany.

9. Kultur und Sehenswürdigkeiten

9.1 Bauwerke

Bekanntestes Wahrzeichen der Stadt ist das 1971 eingeweihte Karl-Marx-Monument des russischen Künstlers Lew Kerbel. Es war bei Festtagen der DDR Kulisse für Festzüge und andere Massenveranstaltungen gewesen. Zu DDR-Zeiten diente das dahinterliegende Gebäude der Karl-Marx-Allee, dem Rat des Bezirks und der SED-Bezirksleitung als Dienstsitz. Am Haus Nr. 10 ist eine Wandtafel mit dem Ausspruch „Proletarier aller Länder vereinigt Euch!“ aus dem Kommunistischen Manifest in deutscher, englischer, französischer und russischer Sprache eingelassen.

Der Rote Turm ist das wohl auffälligste Denkmal aus der mittelalterlichen Geschichte von Chemnitz. Sein Unterteil aus Bruchstein stammt vermutlich noch aus dem späten 12. oder dem beginnenden 13. Jahrhundert. Bei systematischen Untersuchungen 1957/58 wurde festgestellt, dass die Stadtmauer jünger ist als der Turm. 1555 wurde das Obergeschoss aus Backstein mit gotischer Verblendarchitektur aufgesetzt. Der Turm diente lange Zeit als Stadtfronfeste, 1957/58 wurde er wiederaufgebaut und als Museum eingerichtet.

Markanter Orientierungspunkt der Chemnitzer Innenstadt ist das Doppelrathaus, bestehend aus dem Alten und Neuen Rathaus. Das spätgotische Alte Rathaus entstand 1496–98 an der Stelle hölzerner Vorgängerbauten und wurde später mehrfach umgebaut. An der Frontseite des Rathauses befindet sich das Judith-Lucetia-Portal von 1559, welches vor der Zerstörung seitlich angebracht war.

9. Kultura a pamětihodnosti

9.1 Stavby

Významný symbol města je roku 1971 zasvěcený pomník Karla Marxe od ruského umělce Lewa Kerbela. Byl při svátcích DDR kulisou pro sváteční pochody a jiné masové slavnosti. Za časů DDR sloužila za ním ležící budova Alej Karla Marxe radě okresu a SED-okresnímu vedení jako služební sídlo. U domu č. 10 je panel s tímto výrokem „proletáři všech zemí spojte se!“ vyznačen z komunistického manifestu do německého, anglického, francouzského a ruského jazyka.

Červená věž je snad nejnápadnější pomník ze středověkých dějin Chemnitzu. Její spodní díl pochází z kamenolomu, pravděpodobně ještě z konce 12. nebo začátkem 13. století. Při systematických průzkumech v letech 1957/58 bylo zjištěno, že městská hradba je mladší než věž. Roku 1555 bylo nasazeno poschodí z pálených cihel s gotickou fazetovou architekturou. Věž sloužila dlouhou dobu jako přední městská pevnost, v letech 1957/58 byla znovu dobudována a zařízená jako muzeum.

Výrazným orientačním bodem Chemnitzského městského centra je dvojradnice, sestávající se dnes ze staré a nové radnice. Pozdě gotická stará radnice vznikla v letech 1496–98 v místě dřevěné předešlé stavby a byla později několikrát přestavěna. Na čelní straně radniční věže se nalézá od roku 1559 Judith-Lucetia portál, který byl před zkázou uchráněn.

Zu dem Komplex des Rathauses gehört der ältere Hohe Turm, der wahrscheinlich Teil einer innerstädtischen Eigenbefestigung aus der Zeit um 1200 war.

Die Stadtkirche St. Jakobi ist die älteste erhaltene Kirche der Stadt. Sie stammt aus dem 14. Jahrhundert und befindet sich im Stadtzentrum direkt hinter dem Alten Rathaus. Im Zweiten Weltkrieg wurde sie stark zerstört, der Wiederaufbau ist bis heute noch nicht abgeschlossen.

9.2 Regelmäßige Veranstaltungen

Das Chemnitzer „Veranstaltungsjahr“ beginnt am jeweils ersten Märzwochenende mit den Chemnitzer Linux-Tagen. Weitere Veranstaltungen im März sind die Tage der jüdischen Kultur, die Automobilschau MACH in der Chemnitz-Arena, sowie die Chemnitzer Schultheaterwochen. Ab Mai bis September findet an jedem ersten Freitag des Monats der Kunst- und Handwerkermarkt statt. Auch die Chemnitzer Museumsnacht wird jeden Mai durchgeführt. Im darauf folgenden Zeitraum von August bis September, wird das Chemnitzer Stadtfest abgehalten. Des weiteren finden im September eine internationale Breakdance-Veranstaltung, die so genannte SOUL EXPRESSION, das Latin-Chem, sowie die Künstlermesse statt. Das Kulturfestival „Begegnungen“ und das internationale Kinderfilmfestival „Schlingel“ werden jedes Jahr im Oktober abgehalten. Das „Veranstaltungsjahr“ endet mit den Tagen der erzgebirgischen Folklore im November und dem erzgebirgischen Weihnachtsmarkt jeden Dezember.

Ke komplexu staré radnice patří vysoká věž, která asi byla částí jednoho městského opevnění z dob kolem roku 1200.

Městský kostel Sv. Jakuba je nejstarší dochovaný kostel města. Má původ ve 14. století a nalézá se v centru města přímo za starou radnicí. Ve druhé světové válce byl silně zničen, jeho obnova není do dneška ještě ukončena.

9.2 Pravidelné kulturní akce

Chemnitzská „organizace roku“ začíná právě prvním konečným týdnem března Chemnitzskými dny Linuxu. Další výstavy v březnu jsou Dny židovské kultury, které jsou pořádány v MACH v Automobilové expozici Chemnitzské arény, jakožto i Chemnitzské školně-divadelní týdny. Od května do září se koná každý první pátek tohoto měsíce umělecký a řemeslnický veletrh. Také Chemnitzské muzejní noci se provádějí každý květen. V následujícím období od srpna do září, jsou pořádány Chemnitzské městské slavnosti. Kromě toho zde najdeme v září mezinárodní Breakdance slavnosti, taktéž uvedený SOUL EXPRESSION, Latin-Chem, jakožto i umělecký veletrh. Festival kultury „setkání“ a mezinárodní Dětský filmový festival „klacek“ je pořádán každý rok v říjnu. „Organizační rok“ končí dny krušnohorského folkloru v listopadu a k tomu krušnohorským vánočním trhem každý prosinec.

9.3 Kulinarische Spezialitäten

Die lokale Küche von Chemnitz bedient sich vornehmlich der erzgebirgischen Küche. Dies ist durch die hohe Anzahl zugewanderter Bevölkerung aus dem erzgebirgischen Raum zu Zeiten der Industrialisierung im ausgehenden 19. Jahrhundert und zu Beginn des 20. Jahrhundert begründet. Die Küche des Erzgebirges zeichnet sich zumeist durch Einfachheit aus, oft wird die Kartoffel als Zutat verwendet. Regionaltypische Gerichte sind der Klitscher, Quarkkälchen, zur Weihnachtszeit der Christstollen und das Neunerlei.

10. Sport

Chemnitz erhebt den Anspruch, eine Sportstadt zu sein. Argumente dafür sind die hohe Anzahl von Medaillengewinnern bei Olympischen Spielen aus Chemnitz und die hohe Beteiligung der Bevölkerung am Breitensport. Außerdem ist die Stadt ein Olympiastützpunkt und hat mit dem Sportgymnasium ein Gymnasium mit vertieft sportlichem Profil, welches einen exzellenten Ruf genießt. Rund 63 % der Stadtbevölkerung sind nach einer Studie des Fachbereichs Sportwissenschaften der TU Chemnitz aus den Jahren 1998 und 2001 innerhalb oder außerhalb eines Vereins sportlich aktiv.

10.1 Sportvereine

Die Stadt Chemnitz hat rund 200 Sportvereine mit insgesamt mehr als 30.000 Mitgliedern. Bekannte Vereine in der Stadt sind die Fußballvereine Chemnitzer FC und VfB Fortuna Chemnitz, der Basketballverein der Herren BV TU Chemnitz 99, der Damen Chemnitzer Basketgirls / ChemCats,

9.3 Kulinářské speciality

Místní kuchyně Chemnitzu vychází hlavně z krušnohorské kuchyně. Toto je odůvodněno vysokým množstvím přistěhovaných obyvatel z krušnohorského prostoru od dob industrializace rozmachem 19. století a počátkem 20. století. Krušnohorská kuchyně se vyznačuje většinou jednoduchostí, často je použita jako přísada brambora. Typickými regionálními pokrmy jsou Klitscher, Quarkkälchen, ve vánoční době vánočka a devaterý.

10. Sport

Chemnitz uplatňuje nárok, že je sportovním městem. Argumentem je vysoké množství medailí z olympijských her z Chemnitzu a vysoká účast obyvatelstva v širší sportů. Mimo to je město olympijskou základnou a má sportovní gymnázium s prohloubeným sportovním profilem, které vybraným spojením užívá. Asi 63% obyvatel města jsou studenty oboru sportovní vědy TU Chemnitz z let 1998 a 2001 a jsou aktivními členy sportovního spolku.

10.1 Sportovní kluby

Město Chemnitz má kolem 200 sportovních spolků s vesměs více než 30.000 členy. Známymi spolky ve městě jsou fotbalové kluby Chemnitzer FC a VfB Fortuna Chemnitz, košíkový klub mužů BV TU Chemnitz 99, ženský Chemnitzer Basketgirls / ChemCats,

die Unihockeyabteilung der SG Adelsberg (Floor Fighters Chemnitz), den Eishockeyclub ERC Chemnitz, sowie der Boxclub Chemnitz 94 „Die Wölfe“.

Im Basketball dominieren im Herrenbereich der BV TU Chemnitz und im Damenbereich die Chemnitzer Basketgirls. Die Niners spielen seit der Saison 2002/2003. Mittelfristiges Ziel soll der Aufstieg in die Basketball-Bundesliga sein.

Im Unihockey spielt Chemnitz bereits seit 2002 in der 1. Bundesliga. Die Herren der Floor Fighters Chemnitz spielen damit, wie ihre weibliche Vertretung, in der höchsten Deutschen Liga und vertreten die Stadt Chemnitz überregional im gesamtdeutschen Raum. Internationale Erfolge blieben bislang aus, dennoch stellt man im Herrenbereich drei sowie im Damenbereich zwei Nationalspieler, die unter anderem bereits an Weltmeisterschaften teilnahmen und Deutschland international vertreten.

Im Gewichtheben spielt der Chemnitzer AC schon seit Jahrzehnten national und international eine bedeutende Rolle. Aktuell hebt die erste Mannschaft des Vereins in der 1. Bundesliga und kämpft um den Gewinn der Deutschen Mannschaftsmeisterschaft. Viele Welt- und Europameister sowie durchliefen hier ihre Schule. Der Chemnitzer AC ist sogleich ein Landes-, Bundes- und Olympiastützpunkt.

11. Zum Abschluss

Die Stadt Chemnitz ist interessante Stadt, die es seine eigenen Problemen hat.

Univerzitní hokejový oddíl SG Adelsberg (Floor Fighters Chemnitz), Lední hokejový klub ERC Chemnitz, jakožto i boxerský klub Chemnitz 94 „Vlci“.

V košíkové dominují v mužích BV TU Chemnitz a v dámách Chemnitzer Basketgirls. Niners hrají od sezony 2002/2003. Následující cíl má být postup do košíkové spolkové ligy.

Univerzitní hokej hraje Chemnitz již od roku 2002 v 1. Spolkové lize. Muži hrající za Floor Fighters Chemnitz, a taktéž v ženském zastoupení, hrají v nejvyšších německých ligách a zastupují město Chemnitz krajově na území celého Německa. Mezinárodní úspěchy se dosud nedostavily, přesto má člověk v mužích tři jakožto dámách dva národní hráče, kteří mimo jiné se již zúčastnili mistrovství světa a mezinárodně Německo zastupovali.

Ve vzpěračství hraje Chemnitzer AC již desetiletí na národní a mezinárodní scéně značnou roli. Aktuálně zdvihá první mužstvo spolku 1. spolková ligu a bojuje o získání mistrovského titulu Německého mužstva. Mnoho světových a evropských mistrů jakožto i olympijských vítězů prošlo zdejší školou. Chemnitzer AC je zemským, spolkovým a olympijským bodem.

11. Závěrem

Město Chemnitz je zajímavé město, které má své vlastní problémy.

12. Ressourcen/ Zdroje

<http://de.wikipedia.org/wiki/Chemnitz>

<http://www.chemnitz-tourismus.de>

<http://www.chemnitz.de/>

13. Bilderbeilage/Obrazová příloha

